

Kako doživljamo pravljico

✍ Vesna Jarh

“Globlji pomen je v pravljici mojega otroštva kot v resnici, ki jo uči življenje.” (Schiller)

“Pravljice imajo na otrokovo duševnost usoden vpliv.” (B. Bettelheim)

“Pravljica je duševna hrana za otroke.” (Waldorfska pedagogika)

Otrokov svet je pravljichen

Pravljice so pravzaprav ena redkih, če ne edina zvrst, ki nagovarja otrokovo osebnost v celoti. Spodbuja njegovo domišljijo, neguje potrebo po domišljijem svetu, razvija njegov intelekt.

Pravljica je za otroka življenjskega pomena, zato v vsakem razvojnem obdobju potrebuje ustrezno pravljico.

Ob pravljici otrok na vseh razvojnih stopnjah zaživi polno življenje, saj odslikava njegov svet. Otrokov svet je pravljichen. Ima ljubke igrače in se z njimi pogovarja, veseli, se jim potoži, jim zaupa ter tako doživlja tudi okolje, v katerem živi. Zanj je vse resnično; tudi kamen lahko govori, se giblje, vse se lahko spremeni. Pravljica prepušča otrokovi domišljiji, da bo tisto, kar razkriva o življenju, lahko uporabil zase. Vsi namreč zelo dobro vemo, kako tolažilna je lahko pravljica za otroka, ko je žalosten ali bolan. S pravljico ga veliko bolje potolažimo kot z besedami. Pravljica nosi v sebi nekaj božanskega. V njej se vse dogaja na ravni čudežev in ti čudeži, ki jim otrok prisluhne, so v tistem trenutku zanj resnični. Otrok se s pravljico poigrava kot v pristni igri. Čuti jo kot življenje, v pravljici resnično živi (Barbara Ambrož, univ. dipl. soc. ped.).

A veš, koliko te imam rad

Izbrala sem pravljico

Ob načrtovanju dejavnosti, ki naj bi se navezovala na vsebino izbrane pravljice, sem se ukvarjala prav z vprašanjem, ali sem izbrala primerno pravljico. Iskala sem zgodbo z nepretrganim dogajanjem. Pomemben vidik pri izboru pravljice je bil, da otroci:

- knjigo doživijo kot nekaj prijetnega in zanimivega v estetski, vsebinski in vizualni podobi;
- doživljajo bogastvo pravljice;
- sproščeno izražajo doživetja ob poslušanju zgodbe oz. pesmi na njim lasten način.

Pravljica *A veš, koliko te imam rad* (McBratney) se mi je zdela za izvedbo vseh dejavnosti velik izziv. Ponuja neskončne možnosti delovanja. V nadaljevanju navajam nekaj primerov dejavnosti, ki smo jih izvajali v oddelku.

Dejavnosti za podoživljanje vsebine pravljice:

- poslušanje pravljič, ki jih pripoveduje vzgojiteljica, pomočnica, lutka;
- poslušanje pravljice *A veš, koliko te imam rad* (Sam McBratney);
- poslušanje in učenje deklamacije *Kje je zajček*;
- igra *Čigave so stopinje* – odtis stopala in odtis zajčeve stopinje;
- med seboj smo prijatelji;
- spoznavanje razmerij: prostor in telo, malo in veliko, kratko in dolgo;
- poslušanje in učenje pesmic *Kje je zajček*, *Didl, didl dajčka*;
- poustvarjanje po poslušanju pravljič (dramatizacija, likovno ustvarjanje, sestavljanje zgodbe iz slik, lutkovna igra po zgodbi);
- spoznavanje in učenje novih besed in besednih zvez (imeti rad, sreča, varen ...);
- iskanje plesnih motivov na temo

Foto: Vesna Jarh

- izbranih pravljic;
- spoznavanje zajcev, njihovih bivališč;
- živali v pravljici – izdelovanje naprstnih lutk;
- oblikovanje vrednot – pogovor o tem, kaj pomeni imeti rad, ljubezen, sreča, varnost.

Otroci so ob različnih dejavnostih razvijali naslednje kompetence:

- Jezikovna kompetenca:** poslušanje pravljice, zgodbic, pesmic, deklamacij, učenje novih pravljic in deklamacij, 'branje' in pripovedovanje o vsebini, rokovanje z lutkami ter življenje v vloge, pripovedovanje o svojih doživetjih, sodelovanje v pogovoru o odnosu do knjige.
- Medosebne in družbene kompetence:** zavest, da smo prijatelji, da se imamo radi, izposoja slikanic pri prijatelju, medsebojno reševanje konfliktov, sodelovanje otrok v spodbudnem učnem okolju, proces socializacije.
- Kompetenca kulturne zavesti in izražanja:** sposobnost izražanja idej, misli, čustev, mnenj, razumevanje sporočil (npr. imeti rad).
- Kompetenca učenje učenja:** delna usvojitev nove pravljice in nove deklamacije, delna usvojitev pesmic, izštevank, osvojitev novih besed v celoti.

Vpliv zgodbe na vzgojo otrok

Vpliv se nanaša na številna področja, med katere sodijo:

- Komunikacija:** s pomočjo pravljice sem se pogovarjala z otroki na njim sprejemljiv, prijazen in razumljiv način. Otroci so bili izredno dojemljivi za sporočilo zgodbe, zato vem, da sem dobro izbrala vsebino pravljice in način predstavitve. Med potekom izvedbenih oblik se je pojavila vse bolj pomembna dvosmerna komunikacija (otrok – odrasli, odrasli – otrok).
- Učenje:** s pomočjo pravljic so otroci pridobili pozitiven in spodbuden odnos do knjige, se učili, vzljubili branje, risanje, pojasnjevanje, nastopanje in predstavljanje. S pomočjo pravljice so se otroci lahko brez posebnega truda, z veseljem in mimogrede naučili najrazličnejših spre-

tnosti in večšin (štetje, razlikovanje oblik, velikosti, materialov, igranje z lutko, česanje, petje pesmi, reševanje problemskih situacij ...). Poleg tega so razvili tudi številne spodbudne miselne in vedenjske vzorce.

- Sodelovanje:** otroci so si zapomnili pozitivne zglede iz pravljice (imeti rad) in jih skušali uresničevati tudi v življenju v oddelku (vedenjski in miselni vzorci). Postali so dovtetni za predloge, razvijati pa so začeli tudi socialno empatijo.
- Povezanost in naklonjenost:** pravljica je s prikazom pozitivnih odnosov med zajčkoma okrepila socialno komponento vedenja otrok in jih spodbujala k pozitivnemu odzivanju. Ob taki vsebini so otroci mimogrede okrepili svojo navezanost in povezanost z družino, vrstniki in okoljem, s katerim se dnevno srečujejo, povezujejo in sodelujejo.

“Pravljica je za otroka življenjskega pomena, zato v vsakem razvojnem obdobju potrebuje ustrezno pravljico.”

Zaključne misli

Doživljanje pravljice je pri otrocih potekalo v več korakih. Ti so bili odvisni od njihovega osebnostnega razvoja; predvsem od emocionalnega in intelektualnega.

Proces doživljanja je bil odvisen tudi od mene kot posredovalke vsebine, od okolja, v katerem so poslušali pravljico, njihove notranje motivacije in seveda od pravljicne vsebine in sporočila, ki ga nosi pravljica.

Ob prvem poslušanju pravljice so otroci pravljico zgolj poslušali – preizkušali, jaz pa sem opazovala, ali jih je pritegnila ali ne. Ob naslednjem poslušanju so že ustvarjali svoje domišljjske slike.

Otroci so si ob pripovedovanju pravljice le-to v popolnosti izrisali, z vsemi malenkostmi, ki so se jim zdele v danem trenutku pomembne. Tu je tudi skrit eden od razlogov, zakaj so otroci tolikokrat želeli poslušati isto pravljico. Ob večkratnem prebiranju so si vsebino od začetka do konca izrisali v svoji domišljiji. Ko so imeli

otroci pravljico dokončno izrisano, so bili izpolnjeni pogoji za naslednjo fazo poslušanja oziroma predavanja in prepuščanja pravljici preko dodanih vsebin in dejavnosti. Tako so se otroci prepustili dogajanju v pravljici kot pravljicni junaki. Ob pripovedovanju so se vživeli v izbrano osebo, ki ni bila nujno glavni junak v pravljici, in doživljali vse dogodke, besede in neverbalno izražanje znotraj pravljice enako kot pravljicna oseba.

Branje je otrokom omogočalo ustvarjanje domišljjskih slik in s tem gradilo občutek realnosti, logičnega mišljenja in ustvarjalnosti.

Pravljice delujejo na otrokovo podzavest. So neke vrste simbolni jezik, saj otrok prek njih projicira svoja notranja občutja v junake, zato je pomembno, da ima možnost tudi sam pripovedovati o pravljici, saj s tem najpogosteje pripoveduje tudi o sebi (npr.: z risbo, kjer nariše prizor, ki ga je najmočnejše nagovoril, spregovori o občutjih narisane lika in s tem v resnici govori tudi o svojih čutenjih ...). S tem otrok daje iz sebe vse tisto, kar ostaja nepredelano (tudi ko posnema zajčka v gibanju, ko rokuje z lutko, ko ponovno lista obravnavano slikanico, ko poje, si izmišlja ...).

Pravljica mora dopustiti čudenje in radovednost. Odrasli pa smo tisti, ki otroku omogočamo uresničitev tega. ■

Literatura

- Dolinšek Bubnič, Margareta (1999): *Beri mi in se pogovarjaj z mano: priručnik z nasveti za kreativno uporabo otroških slikanic*. Ljubljana: Epta.
- Haramija, Dragica (2003): *Predavanja in vaje iz mladinske književnosti*. Zapiski.
- Haramija, Dragica (2003): Pomen knjige za predšolskega otroka. V: Bezenšek, Jana (ur.): *Predšolski otrok danes*. Slovenske Konjice: Vrtec. Str. 206–210.
- Jamnik, Tilka (1998): *Knjižna vzgoja otrok od predbralnega obdobja do 9. leta starosti*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Mazi, Nina (2010): *Vpliv pravljic in zgodb na vzgojo otrok*. Objavljeno na: <http://druzina.ena.com/otroci/Vpliv-pravljic-in-zgodb-na-vzgojo-otrok.html>, pridobljeno 6. 7. 2010.
- McBratney, Sam (2014): *A veš, koliko te imam rad*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Milčinski, Jana; Pogačnik Toličič, Slavica (1992): *Pravljica za danes in jutri*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Pogačnik Toličič, Slavica (1992): Čarobna moč pravljice. V: *Otrok in družina*, št. 9, str. 4–5.